

اسلام منهای جریان غدیر جامعیت و اصالت ندارد/ شئون امامت و ولایت

مدرس حوزه و دانشگاه با بیان این که جریان غدیر جریان کمال اسلام و اسلام کامل است، گفت: در حقیقت آیه اکمال دین، تمام‌عیار ناظر و معطوف به همین حقیقت است که اسلام به معنای جامع و کامل کلمه، منهای جریان غدیر معنا نخواهد داشت.

مدرس حوزه و دانشگاه با بیان این که جریان غدیر جریان کمال اسلام و اسلام کامل است، گفت: در حقیقت آیه اکمال دین، تمام‌عیار ناظر و معطوف به همین حقیقت است که اسلام به معنای جامع و کامل کلمه، منهای جریان غدیر معنا نخواهد داشت. حجت‌الاسلام محمدجواد رودگر، عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، به بیان نکاتی در باب عید غدیر و مسئله ولایت و امامت پرداخت.

دلالت آیه اکمال دین بر اسلام کامل

حجت‌الاسلام رودگر با بیان این که جریان غدیر جریان تمامیت اسلام و اسلام تمام و کمال اسلام و اسلام کامل است، اظهار کرد: در حقیقت آیه «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا؛ امروز دین شما را برایتان کامل و نعمت خود را بر شما تمام گردانیدم و اسلام را برای شما [به عنوان] آیینی برگزیدم» (مائده/3) تمام عیار معنادار و ناظر و معطوف به همین حقیقت است که اسلام به معنای جامع و کامل کلمه، منهای جریان غدیر که در آن امامت و ولایت دارای یک اصالت و عینیت خاصی است، معنا نخواهد داشت.

دلالت آیه تبلیغ/ اسلام منهای غدیر، اسلام منهای اسلام است

وی ادامه داد: وقتی این حقیقت را با آیه معروف تبلیغ که در جریان غدیر تجلی و تبلور پیدا کرد، یعنی آیه «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ؛ ای پیامبر آنچه از جانب پروردگارت به سوی تو نازل شده ابلاغ کن و اگر نکنی پیامش را نرسانده‌ای و خدا تو را از [گزند] مردم نگاه می‌دارد آری خدا گروه کافران را هدایت نمی‌کند» (مائده/67)، گره می‌زنیم می‌بینیم که دقیقاً همین معنا و مقصود را افاده می‌کند؛ چون وقتی که می‌فرماید «و إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ» معلوم می‌شود که جریان رسالت و نبوت با حقیقتی به نام امامت گره خورده است و نبوت منهای امامت، رسالت منهای امامت، اسلام منهای امامت و ولایت و اسلام منهای غدیر، به یک معنا اسلام منهای اسلام است.

این مدرس حوزه و دانشگاه افزود: به بیان دیگر جریان حرا و بعثت با جریان غدیر و امامت و ولایت دارای یک افق واحد و ناظر به یک حقیقت تمام‌عیارند.

ضرورت غدیرشناسی بر مسلمانان/ غدیرشناسی به معنای فهم همه‌جانبه اسلام است

وی بر همین اساس غدیرشناسی را برای مسلمانان به نحو عام و شیعه به طور خاص لازم و ضروری دانست و بیان کرد: بر اساس مطالبی که بیان شد غدیرشناسی به معنای همان اسلام‌شناسی و به معنای فهم همه‌جانبه اسلام ناب پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) است.

ظهور حقیقی و معرفتی غدیر در معراج

این عضو هیئت علمی گروه عرفان پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با بیان این که جریان امامت و ولایت که در غدیر تبلور پیدا کرد، جریانی نیست که فقط معنای زمانی و مکانی داشته باشد، اظهار کرد: غدیر و مسئله ولایت منحصر نیست به یک زمان و مکان خاص و با مقدمات ویژه‌ای که همان ظرف زمانی و تاریخی آن است. جریان غدیر یک جریان فراتاریخی است، فرازمانی و فرازمینی است و در حقیقت جریانی است که از معراج شکل گرفته است.

وی در این باره اظهار کرد: به بیانی دیگر جریان معراج یک تقدم رتبی و بالشرف دارد و آنگاه در یک بازه زمانی و با یک تأخر زمانی در یک ظرف مشخص ظهور تاریخی پیدا کرده است. این در حالیست که ظهور حقیقی و معرفتی آن در جریان معراج است.

الهی بودن تعیین جانشین پیامبر(ص)

رودگر با اشاره به معرفی مقوله امامت بعد از پیامبر(ص) از سوی خود ایشان به عنوان امری الهی گفت: پیامبر عظیم الشان اسلام(ص) هرگاه مقوله امامت و ولایت بعد از او مطرح می‌شد، به زبان‌های مختلف، با اشکال گوناگون و با ارائه تلقی‌های مختلف، از جریان برای مثال «یوم الدار» یا «یوم الانذار» گرفته تا زمانی که ماجرای قبیله بنی‌عامر پیش می‌آید و مطالبه جانشینی پیامبر(ص) را می‌کنند، می‌فرماید که مسئله رهبری و امامت من امر الله است و از امور الهی است و این گونه نیست که من بتوانم از جانب خودم کسی را در میان طیفی، طبقه‌ای یا قوم و قبیله‌ای انتخاب و معرفی کنم.

وی با بیان این مطلب که بر این اساس مسئله یک امر کاملاً الهی و امر ملکوتی و غیبی است، عنوان کرد: حیثیت و ساحت وجودی امامت و ولایت بسیار مهم، حساس و والا و بالاست. مسئله امامت و ولایت با جریان عصمت، با جریان علم به شریعت به تمامه و کماله، با جریان قدرت رهبری و راهنمایی جامعه و تعالی وجودی جامعه در ابعاد مختلف علمی و عملی گره خورده است. لذا این گونه نیست که یک مسئله بشری باشد؛ به این معنا که یک بشر بتواند کسی را انتخاب کند و یا عقلا و نخبگان بخواهند در این جریان کسی را انتخاب کنند یا این که قرار باشد که در یک جریان به قول امروزی‌ها دموکراتیک انتخاباتی برگزار

شود و امام تعیین شود.

حساسیت مسئله امامت ریشه در تمامیت ادیان دارد

این مدرس حوزه و دانشگاه حساسیت مسئله امامت را به جهت ارتباط آن با تمامیت اسلام و با تمامیت ادیان دانست و بیان کرد: اسلام تجلی‌گاه رهاورد همه رسالت‌ها و بعثت‌ها در نقطه اوج آن‌هاست. بنابراین مسئله امامت مسئله‌ای الهی و انتصابی است و با آن مؤلفه‌ها و ویژگی‌های درون‌ذات و برون‌ذات خاص خود در جریان غدیر تحقق پیدا کرد.

دلالت جوانب ظاهری غدیر بر اهمیت و جایگاه آن

رودگر این جایگاه و اهمیت را در قالب شکل ظاهری و تاریخی بروز جریان غدیر نیز قابل مشاهده و درک دانست و گفت: نحوه آمدن پیامبر(ص) به حج، جمعیتی که دعوت می‌شوند، آنچه در مراسمات آن جا تحقق می‌یابد، انجام اعمال و مناسک در زمانی محدود و تعجیل در حرکت به سمت مدینه، اختصاص سه شبانه‌روز به طرح مسئله امامت و ولایت در غدیر خم، سخنانی که در آن جا بیان می‌شود، بیعتی که انجام می‌شود، تبریک‌هایی که گفته می‌شود و توصیه پیامبر(ص) به ابلاغ این پیام به سایرین این‌ها همه حاکی از اهمیت مسئله غدیر است. البته نگرانی‌هایی هم وجود داشته است که خداوند به پیامبر(ص) وعده محافظت کردنش از خطر مخالفان را می‌دهد.

شئون امامت و ولایت

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در ادامه با اشاره به سه شأن متصور برای امامت و ولایت، به تشریح این شئون پرداخت و گفت: شأن اول امامت، امامت عقیدتی، فکری و معرفتی است. امام است که منطق حقیقی اسلام و جهان‌بینی و بینش کامل و جامع اسلامی را و آن چه را که در «ما جاء به النبی» قرار می‌گیرد و در قرآن کریم نازل شده و ظهور پیدا کرده است، در بخش عقیدتی و معارفی تبیین و تفسیر می‌کند و تفصیل می‌دهد.

وی افزود: امام وظیفه دارد که عقاید اسلامی را آن چنان که هست و در وحی الهی و منزل بیان شده است، تبیین کند و این نشان از این دارد که امام احاطه معارفی و علمی نسبت به حقایق اسلامی و معارف عمیق وحیانی دارد. البته خود آنچه امام مطرح می‌کند بر اساس اعتقادات ما وحی بیانی است؛ چون امامت استمرار مقام نبوت است.

تعلیم عموم و ایصال خاصان به مطلوب؛ وظایف امام در شأن معنوی و تربیتی او

رودگر شأن دوم را شأن اخلاقی، معنوی و تربیتی عنوان کرد و گفت: در شأن اخلاقی، معنوی و تربیتی امام دو کار را انجام می‌دهد؛ کار اول ارائه طریق و راهنمایی کلی نسبت به مقوله تربیت اخلاقی، تربیت معنوی و به عبارتی شکوفا کردن استعدادهای باطنی جامعه و جامعه را به سمت یک جامعه اخلاقی دارای مکارم اخلاقی، معالی اخلاقی و فضائل اخلاقی سوق دادن است. کار دوم امام هم این است که عده‌ای را که در این جامعه از یک ظرفیت و استعداد خاصی فراتر از ظرفیت‌های عمومی برخوردارند و به اصطلاح مقامات معنوی بلندی را هدف قرار داده‌اند، ایصال به مطلوب می‌کند و به آن‌ها را به مقصود خود می‌رساند.

وی با بیان این که در واقع امام از این جهت غیر از راهنمایی به معنای ارائه طریق، راهبری به معنای ایصال به مطلوب می‌کند، افزود: در این رابطه مرحوم علامه طباطبایی در المیزان ذیل آیه 24 سوره مبارکه سجده بحثی مفصل درباره «هدایت به امر» دارند و مطالبی را فرموده‌اند که کسانی که علاقه‌مند باشند نقش امام و نقش انسان کامل را در جنبه‌های سلوکی و عرفانی و در طی کردن مقامات معنوی و منازل عرفانی بشناسند، می‌توانند به آن مراجعه کنند. مرحوم علامه همچنین در کتاب شیعه نیز که مجموعه گفت‌وگوها و مراسلات و مکاتبات ایشان با هانری کربن فرانسوی است، نقش امام و ولی را در جریان هدایت‌های باطنی به دقت و کمال تبیین کرده است و خوب است که آن‌هایی که دوست دارند در این زمینه به این کتاب هم مراجعه کنند.

این محقق و پژوهشگر اضافه کرد: البته در تفسیر المیزان ذیل آیه 124 به بعد سوره بقره که اشاره‌ای به داستان حضرت ابراهیم(ع) و امتحانات او و بعد هم رسیدن ایشان به مقام امامت دارد، مرحوم علامه درباره اصل جریان امامت و رهبری، مطالب بسیار مهم و جالب و جامعی مطرح می‌کنند. در ذیل آیات مربوط به اولوالامر و آنچه آیات به اصطلاح امامت و ولایت است، از جمله آیه ولایت، آیه تطهیر، آیه تبلیغ، آیه اکمال و آیاتی از قبیل «فستلوا اهل الذکر»، یا «راسخون فی العلم» و مواردی از این قبیل هم مرحوم علامه طباطبایی و دیگر مفسران بزرگ مباحث بسیار دقیق و عمیقی را مطرح کرده‌اند که می‌توان به آن‌ها هم مراجعه کرد.

شأن سیاسی و اجتماعی امامت متکی به شئون معرفتی و معنوییتی آن است

رودگر با اشاره به این مطلب که شأن سوم امامت نیز شأن سیاسی و اجتماعی آن است، اظهار کرد: آن کسی که می‌خواهد رهبری جامعه به معنای حکومتی و سیاسی را به دست بگیرد و جامعه را هدایت و کنترل کند و به سمت تعالی همه‌جانبه برسد، باید از یک پشتوانه امامت معرفتی و معنوییتی خاص هم برخوردار باشد. البته ما معمولاً تعبیر می‌کنیم به این که این ولایت ظاهری، یعنی همین حکومت و رهبری سیاسی جامعه باید متقوم و متکی به یک رهبری باطنی و ولایت باطنی باشد و در امام مقوله امامت باطنی و امامت ظاهری همزمان وجود دارد.

مراد شدن هر سه شأن امامت در غدیر

وی در مورد آنچه در غدیر مراد شده است، بیان کرد: حقیقتاً آنچه که تا کنون من از مباحث کلامی و تاریخی و از وجوه و ساحت‌های مختلف فهمیده‌ام، در جریان غدیر، جریان امامت عامه و جریان امامت خاصه هر دو یک جا مراد می‌شوند و سه شأن از شئون عقیدتی - معرفتی، اخلاقی - معنوی و سیاسی - اجتماعی، هم به لحاظ معنایی و مفهومی تبیین شده است و هم به لحاظ مصداقی و تعیین شدن یک فرد مشخص در عالم خارج که امیرالمؤمنین علی(ع) باشد، تحقق پیدا کرده است.